

Oznaka poročila: ARRS-RPROJ-ZP-2013/288

ZAKLJUČNO POROČILO RAZISKOVALNEGA PROJEKTA

A. PODATKI O RAZISKOVALNEM PROJEKTU

1. Osnovni podatki o raziskovalnem projektu

Šifra projekta	J6-2396
Naslov projekta	Slovenski Judje v Prekmurju in na štajerskem: preživetje, spomin in revitalizacija
Vodja projekta	7655 Irena Šumi
Tip projekta	J Temeljni projekt
Obseg raziskovalnih ur	5310
Cenovni razred	A
Trajanje projekta	05.2009 - 04.2012
Nosilna raziskovalna organizacija	2782 Alma Mater Europaea - Evropsko središče Maribor
Raziskovalne organizacije - soizvajalke	507 Inštitut za narodnostna vprašanja 618 Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti
Raziskovalno področje po šifrantu ARRS	6 HUMANISTIKA 6.03 Antropologija 6.03.02 Socialna in kulturna antropologija
Družbeno-ekonomski cilj	13.06 Humanistične vede - RiR financiran iz drugih virov (ne iz SUF)

2. Raziskovalno področje po šifrantu FOS¹

Šifra	6.03
- Veda	6 Humanistične vede
- Področje	6.03 Filozofija, religija in etika

B. REZULTATI IN DOSEŽKI RAZISKOVALNEGA PROJEKTA

3. Povzetek raziskovalnega projekta²

SLO

Obče znano je, da je bila v štiridesetih letih 20. stoletja najbolj strnjena judovska poselitev v Sloveniji v Prekmurju in v sosednji Štajerski. Prav

Prekmurje je holokavst (šoa, 1944) tudi najbolj prizadel, saj sta bili malone do zadnjega člana uničeni dve skupnosti, v Murski Soboti in Lendavi. Ti dve skupnosti sta imeli družinske, rodbinske, poslovne in skupnostne vezi razprostrte predvsem z Madžarsko (do Budimpešte), Avstrijo (zlasti Gradec in okolica) ter Slavonijo in Vojvodino. Čeravno tako zgodovinska dokumentacija kot tudi pričevanja s terena govorijo o zelo redkih posameznikih, ki so vojno preživeli, in njihovih potomcih, ter o še redkejših posameznikih, katerih judovski izvor je veljaven po pravilih halaha, je vendarle kazno, da so mnogi ljudje z judovskimi predniki vendarle preživeli, ostali na tleh sedanje Slovenije, in v različni meri ohranili spomin na tak izvor svojih prednikov. Poleg tega je kazno, da so ohranili tudi rodbinske in druge socialne vezi v omenjenem meddržavnem prostoru, in se razkropili po ozemlju celotne Slovenije. V predlaganem projektu nas zanima predvsem vitalnost teh socialnih mrež in način, kako se spomin na situacijo pred II. svetovno vojno ohranja, prenaša in interpretira. Glede na orisano hipotezo, po kateri šoa in sledeče režimske politike, ki so močno podpirale izseljevanje preživelih Judov v Izrael (alija) in drugam, vendarle niso izkoreninile predvojne skupnosti slovenskih Judov v označenem prostoru, gre pri projektu za ugotavljanje ne le fizičnega, temveč tudi kulturnega in socialnega preživetja slovenskih Judov: koncepta se velikokrat zmotno izenačujeta in pojmujeta sinonimno. Opravljena raziskava je pokazala, kako in v kolikšnem obsegu je slovensko judovstvo, eden od historičnih populacijskih segmentov slovenske nacije, preživelo ali se po II. vojni celo revitaliziralo ter na kakšne načine, kako vitalno je in v kolikšni meri dosega javno prepoznavo in udeleženo v skupnostih. Hkrati je projekt definiral, kot nasledek potekajočega raziskovalnega dela, še en bistven vidik slovenskega judovstva in zgodovine holokavsta: namreč posledice, ki jih je holokavst imel za ljudi, Nejudje, v krajih judovske poselitve, in kako je katastrofa holokavsta učinkovala na socialnoekonomske razmere na teh lokacijah in na državnem ozemlju v celoti.

ANG

It is well known that in the 1940s, the largest concentrations of Jewish population were those in Prekmurje and Štajersko who have, as a consequence, suffered the direst losses in the Holocaust (1944), as two entire communities, in Murska Sobota and Lendava, were all but annihilated. Before WWII, the said communities maintained familial, affiliated, business and community relations spanning from the neighbouring Hungary (up to Budapest region), Austria (esp. Graz and vicinity), and Slavonia and Vojvodina in ex-Yugoslavia. Although the historical documentation, as well as testimonies in the field, speak about very few survivors and their offspring, and of fewer still remaining individuals who are Jews according to halacha, it is nevertheless indicated that several individuals of Jewish heritage survive, remain in Slovenia, and preserve to varying degrees their memory on such provenance of their ancestors. Likewise, it is demonstrated that these people preserved a significant portion of their familial and otherwise social networks in the said international space, and have spread the territory of present-day Slovenia. In the proposed project, of primary interest are the vitality of these social networks and the ways in which memories of times before WWII are conserved, transferred and interpreted. Given the hypothesis outlined, according to which the Holocaust (shoah) and the subsequent regime politics

which encouraged aliyah and migration nevertheless failed to eradicate the pre-war Jewish population of the region, the project aimed at assessing not only the physical, but rather, cultural and social survival of Slovenian Jewry: certainly concepts that are oftentimes erroneously equated. The research aimed to show to what extent, and by what means, the Slovenian Jewry as one of the historic segments of Slovenian national population survived or even revitalized following WWII: how vital it is, how publicly recognisable, and how engaged in the local community life. Additionally, during research, another question was defined: namely, the consequences of the Holocaust for the non-Jewish populace in these locations, and the impact of the Holocaust on the socio-economic post-WWII situation in these locations, and the nation in general.

4. Poročilo o realizaciji predloženega programa dela na raziskovalnem projektu³

S stališča delovne naloge, ki si jo je projekt zastavil, je izvedbeno šlo za čim bolj sistematično terensko raziskavo, ki je pokazala, kako označeni spomin in socialni vzorci funkcionirajo in svoj obstoj aktualizirajo. Na slovenskih tleh po 2. svetovni vojni nikoli ni prenehala obstajati Judovska skupnost Slovenije, ki je svojo kontinuiteto vlekla iz časa pred holokavstom; toda tudi paralelno z njo so na Štajerskem in v Prekmurju lokalno preživeli fragmenti socialnega spomina in njihovi akeriji, ki so holokavst preživeli, se mu izognili, ali pa svoje judovsko predništvo ali sorodstvo šele nedavno aktivirali kot del svojih personalnih in družinskih zgodovín. Projekt je želel dokumentirati te načine preživetja in revitalizacije. Posebej sta bila tukaj pomembna dva diakritika: odnos nosilcev tega preživetja do načel halaha na eni strani, in odnos njih in večinske skupnosti do meja slovenske nacionalne skupnosti. Z drugimi besedami, ugotavljali smo socialne teorije skupinskosti, ki jo skozi svoje orisane pripadnosti uveljavljajo socialni akterji v svojih pripadnostnih izbirah. Pri tem smo se zavestno odločili, da naj metodologija projekta postavi nov izziv ne le uveljavljeni (vektorski) zgodovinski presoji, temveč tudi demografski: ker nikakršna ljudska štetja ali anketne poizvedbe ne morejo zajeti tovrstnih subtilnih identitetnih in skupinskih procesov, je bila potrebna izvirna metodologija predvidevanja in ugotavljanja disperzijskih, kohezijskih in drugih dejavnikov, ki skupinsko zavest in revitalizacijske procese v slovenskem judovstvu določajo. Izsledke smo začetno objavili, tematizacije pa so predvsem del problematike ideologije slovenstva, ki je dolgoletna raziskovalna in avtorska preokupacija vseh sodelujočih v projektu.

Projekt je zasledoval tri poglobitve cilje. Prvi je striktno teoretske narave, se naslavlja na vprašanje narave človeških skupinskosti, in odkrito izziva tozadevne pozitivistične ali primordialistične predstave kot neustrezne in nerealistične (ne le ideološko ali etično sporne). Kot rečeno, v konkretnem referenčnem okviru je šlo predvsem za ideologije slovenstva, ki je močno obremenjeno s primordializmi in psevdobiologizmom, tudi v delu domnevno akademske produkcije, ki

vztraja na esencijalizmu in vektorski ideologizaciji zgodovin in memorij. Drug izrecni cilj projekta pa je bil bistveno bolj aplikativne ali celo praktične narave: na primeru usode slovenskih Judov smo hoteli razgrniti konkretne učinke in posledice ideoloških, političnih, strokovnih in laičnih pojmovanj slovenske nacionalne skupnosti. Ker je projekt brez rezerve postavil, da so slovenski Judje bili in so del ali segment, celo formativni segment, slovenske nacije, je bil izrecni cilj projekta razgrnitev strukture slovenskega nacionalnega projekta. Kot rečeno, ker se je med potekom raziskave pokazala možnost formuliranja vsebin tega cilja še s perspektive, ki za študije holokavsta ni zelo običajna, namreč učinka takega masovnega poboja na preživele in njihove spremenjene življenjske pogoje, smo lahko tudi definirali nemudne in medgeneracijske posledice že orisanega izbrisanega spomina ter splošne demografske, socialne in ekonomske škode, ki jo je holokavst s svojimi podaljški v čas povojnega režima povrzočil tudi živečim generacijam. Rezultate smo označili in objavili. S tem tesno povezan je tretji cilj, ki smo si ga na začetku projekta zastavili, ki je v osveščanju potencialnih uporabnikov projektnih rezultatov. Te smo že ustrezno začetno objavili in popularizirali, načrtujemo pa še več takih dogodkov in objav zlasti tudi v angleškem jeziku.

V celoti ugotavljam, da:

- so bili projektni cilji ter program dela v celoti realizirani;
- je projekt pridobil množico izvirnih podatkov in jih smiselno obdelal, na podlagi katerih bo mogoče že realizirane začetne objave nadaljevati;
- da je projekt s takim delom bistveno pripomogel k razpoznavi in načrtanju prihodnjega potrebnega raziskovanja v slovenskih judovskih študijah;
- da je projekt uspešno nadgradil predvideno metodologijo in tematski zaseg s povsem nanovo organizirano perspektivo, na podlagi nje izdelal specialno metodologijo in sproduciral novo znanje;
- da je bil projekt izveden v kritičnem času, v katerem je lahko povezal delo skoraj vseh raziskovalcev v slovenskih judovskih študijah, s čimer se je vzpostavila kredibilna časovnica slovenske judovske zgodovine ter vzpostavila detajlirana vednost o vseh njenih etapah, zlasti za čas holokavsta in po njem;
- da je raziskovalna ekipa izsledke svojega projekta lahko popularizirala in vgradila tudi v prizadevanja IHRA (International Holocaust Remembrance Association, prej: ITF Holocaust), z izsledki svojega dela bistveno pripomogla k statusu Slovenije v IHRA, ki je redna članica postala koncem leta 2011, saj je sodelovala pri pripravi pristopne študije, ter bistveno informirala nacionalni program Slovenije v okviru IHRA;
- da je raziskovalna ekipa s svojim delom seznanila tudi dve osrednji referenčni ustanovi za preučevanje holokavsta, Yad Vashem v Jeruzalemu, in USHMM (United States Holocaust Memorial Museum), in z njihovimi sodelavci redno in plodno sodelovala.

5. Ocena stopnje realizacije programa dela na raziskovalnem projektu in zastavljenih

raziskovalnih ciljev⁴

Projekt je bil v celoti uspešno realiziran glede na vse nosilne hipoteze in delovne naloge, ki smo jih načrtovali v prijavi projekta, kot sledi:

Program dela. Projekt je s sodelavci koncipiral in izvedel obsežno trensko raziskavo v dveh fazah, ki bo orientirana na sosledje naslednjih vprašanj:

1. Kakšne so koncentracije ljudi judovskega porekla in/ali ljudi, ki imajo v svojih družinskih genealogijah judovsko sorodstvo?
2. Kakšen je odnos teh ljudi do judovstva v lastnih in družinskih zgodovinah, in v socialnih kontekstih, zgodovinskih in sodobnih, ki so jim dostopni? Kakšna so njihova naziranja o mejah judovskega pripadništva (pravila halaha)?
3. Kakšen je odnos do spomina na judovstvo in Jude v širših socialnih kontekstih na izbranih lokacijah v Prekmurju in na Štajerskem? Z drugimi besedami, kakšne so ljudske predstave o obstoju in izginotju, ohranjanju ali neohranjanju judovstva v teh socialnih sredinah?
4. Kako ljudje, ki imajo zgodovinsko izkušnjo in/ali spomin na sobivanje z Judi, koncipirajo meje med judovstvom in slovenstvom?
5. Katere realitetne socialne mreže, ki vključujejo judovstvo, na teh lokacijah obstajajo ali so bile celo revitalizirane?

Rezultati. Evalvacija rezultatov terenskega dela je po pričakovanjih dala odgovor na tri ključna vprašanja raziskave:

1. Kako se zgodovinska intervencija prisotnosti Judov na Štajerskem in Prekmurju reflektira v ljudskih teorijah o pripadnosti?
2. Katere bistvene mehanizme slovenstva kot skupinske identitete kulturno definirane skupnosti razkriva odnos do judovstva in odnos do spomina na judovstvo?
3. Katere revitalizacijske mehanizme slovenskega judovstva je mogoče okrepiti, da bodo slovenski Judje imeli ponovno priložnost zaživeti kot sestavni segment slovenske nacije, kar mora biti slovenski nacionalni interes?

Obenem še enkrat poudarjam, da je raziskovanje, tako na terenu kot v arhivih, osredotočeno na gornja vprašanja, pokazalo na možnost še dodatne evalvacije situacije, in sicer glede na splošne posledce holokavsta na lokacijah, tako nemudoma po vojni kot tudi v transgeneracijski perspektivi, pri čemer smo oblikovali nov teoretski in metodološki pogled retrospekcije, ga razvili, uporabili na analizi konkretnih podatkov in rezultate objavili.

6. Utemeljitev morebitnih sprememb programa raziskovalnega projekta oziroma sprememb, povečanja ali zmanjšanja sestave projektne skupine⁵

Delo na projektu je potekalo brez sprememb v delovnem načrtu in časovnici, kljub temu, da se je projekt začel financirati z zamudo devetih mesecev iz razlogov, ki so financerju dobro znani in o katerih so bili sproti sistematično obveščani. Časovni izostanek smo med potekom projekta nadomestili s hkratnim izvajanjem več v prijavi določenih faz dela, tako da tudi za podaljšanje časa za izvedbo nismo zahtevali. K projektному delu je bila v 3. letu izvajanja pritegnjena ena tehnična sodelavka v okviru metodologije delitve projektih ur, ki jih financer zahteva.

7. Najpomembnejši znanstveni rezultati projektne skupine⁶

	Znanstveni dosežek		
1.	COBISS ID	260000768	Vir: COBISS.SI
	Naslov	SLO	Nezmožnost ozdravitve
		ANG	Unable to heal
	Opis	SLO	Izvirni znanstveni članek, del knjižne objave v angl. jeziku
		ANG	Original scientific article, chapter in an English edited volume
	Objavljeno v	Palgrave Macmillan; After Yugoslavia; 2012; Str. 153-181; Avtorji / Authors: Šumi Irena	
	Tipologija	1.16 Samostojni znanstveni sestavek ali poglavje v monografski publikaciji	
2.	COBISS ID	34778925	Vir: COBISS.SI
	Naslov	SLO	Holokavst kot osebna in skupinska izkušnja
		ANG	Holocaust as personal and communal experience
	Opis	SLO	Izvirni znanstveni članek, poglavje v knjižni objavi
		ANG	Original scientific article, chapter in a Slovenian edited volume
	Objavljeno v	Center judovske kulturne dediščine Sinagoga; Slovenski Judje; 2012; Str. 241-280; Avtorji / Authors: Šumi Irena, Luthar Oto	
	Tipologija	1.16 Samostojni znanstveni sestavek ali poglavje v monografski publikaciji	
3.	COBISS ID	12235085	Vir: COBISS.SI
	Naslov	SLO	Socialni in kulturnoekonomski prostor pred in po holokavstu
		ANG	Social and cultural-economic space before and after the Holocaust
	Opis	SLO	Izvirni znanstveni članek, poglavje v knjižni objavi
		ANG	Original scientific article, chapter in a Slovenian edited volume
	Objavljeno v	Center judovske kulturne dediščine Sinagoga; Slovenski Judje; 2012; Str. 344-374; Avtorji / Authors: Josipovič Damir, Šumi Irena	
	Tipologija	1.16 Samostojni znanstveni sestavek ali poglavje v monografski publikaciji	
4.	COBISS ID	263247104	Vir: COBISS.SI
	Naslov	SLO	Slovenski Judje
		ANG	Slovenian Jews
	Opis	SLO	Uredniški volumen
		ANG	Edited volume
	Objavljeno v	Center judovske kulturne dediščine Sinagoga; 2012; 403 str.; A": 1;A': 1; Avtorji / Authors: Hajdinjak Boris, Šumi Irena, Starman Hannah	
	Tipologija	2.01 Znanstvena monografija	
5.	COBISS ID	12200013	Vir: COBISS.SI
	Naslov	SLO	Instrumentalizacija etničnosti znotraj večnacionalnih držav
		ANG	Instrumentalisation of ethnicity within multinational states
	Opis	SLO	Izvirni članek v znanstveni periodiki
		ANG	Original article in a scientific periodical
	Inštitut za slovensko izseljenstvo = Institute for Slovene Emigration		

Objavljeno v	Research; Dve domovini; 2012; [Št.] 35; str. 135-148; Impact Factor: 0.200; Srednja vrednost revije / Medium Category Impact Factor: 0.945; WoS: WM; Avtorji / Authors: Josipovič Damir
Tipologija	1.01 Izvirni znanstveni članek

8. Najpomembnejši družbeno-ekonomski rezultati projektne skupine⁷

	Družbeno-ekonomski dosežek		
1.	COBISS ID	259592192	Vir: COBISS.SI
	Naslov	Zgodovinski spomin na prekmurske Jude	
		SLO	Historical memory on Prekmurje Jews
		ANG	Historical memory on Prekmurje Jews
	Opis	Učni material za zgodovino holokavsta v Sloveniji	
		SLO	Teaching material for the history of the Holocaust in Slovenia
		ANG	Teaching material for the history of the Holocaust in Slovenia
	Šifra	D.10 Pedagoško delo	
	Objavljeno v	Založba ZRC, ZRC SAZU; 2012; 295 str.; A'': 1; A': 1; Avtorji / Authors: Toš Marjan, Avsenik Nabergoj Irena, Luthar Oto	
	Tipologija	2.01 Znanstvena monografija	

9. Drugi pomembni rezultati projektne skupine⁸

1. Dva člana raziskovalne skupine na projektu, dr. Irena Šumi in dr. Oto Luthar, sta v letu 2011 na imenovanje vlade postala stalna člana nacionalne delegacije v IHRA (International Holocaust Remembrance Association).
2. Vodja projekta dr. Irena Šumi je v sodelovanju z dr. Andrejem Pančurjem leta 2011 soavtorica Temeljne pristopne študije o slovenskih Judih, ki ga je MZZ R Slovenije oddalo IHRA (tedaj ITF Holocaust) kot sprejemni pogoj v stalno članstvo Slovenije v to mednarodno združenje.
3. Rezultati dela projektne skupine so bili vkorporirani v učno gradivo o holokavstu na slovenskih ozemljih, ki ga je v okviru svojega projekta, pridobljenega pri ITF Holocaust, izdal ZRC SAZU.
4. Vodja projekta dr. Irena Šumi (skupaj z dr. Hannah Starman) je v letu 2011 poklonila fotokopirano zbirko temeljnih arhivskih dokumentov za holokavst na slovenskem Ameriškem spominskemu muzeju holokavsta (USHMM) v Washingtonu, D.C., ki je izdal uradno listino o darlini pogodbi in zbirko uvrstil v svoj stalni arhiv.
5. Zbornik Slovenski Judje: zgodovina in holokavst (ur. Irena Šumi in Hannah Starman) je poleg temeljnih objav s projekta prinesel tudi programsko besedilo o raziskovalni agendi slovenskih judovskih študij in študij holokavsta, in prinesel prispevke še 9 avtorjev v okviru koncepta, ki ta zbornik uveljavlja kot temeljni vir za zgodovino slovenskih Judov in holokavsta na slovenskih ozemljih.

10. Pomen raziskovalnih rezultatov projektne skupine⁹

10.1. Pomen za razvoj znanosti¹⁰

SLO

Kljub nesistematični podpori slovenskih nacionalnih financerjev znanstvenoraziskovalnega dela so slovenske judovske študije in študije holokavsta med najbolj propulzivnimi v družboslovju in humanistiki, zlasti historiografiji. K temu sta deloma pripomogla dva dejavnika: najprej preučevanje zgodovine in posledic povojnega režima v celoti; zatem dejstvo, da je država Slovenija z vstopom v EU sprejela pomembne mednarodne obveze, med drugim tudi obvezo sistematičnega raziskovanja in poučevanja o holokavstu. Instigacije iz znanstvenega polja samega pa gre pisati dejstvu, da sta kritičen del nacionalne javnosti, predvsem pa

znanstvenikov razpoznala, da proces defašistizacije v Sloveniji ni bil nikoli resen projekt, tudi ob državni osamosvojitvi ne, ker so interferirale najrazličnejše konservativne ideologije. V zadnjih 15 letih se je konsolidirala skupina odličnih znanstvenikov in raziskovalcev, ki delujejo v slovenskih judovskih študijah in študijah holokavsta, ki prvič v zgodovini slovenskega reflektivnega družboslovja in historiografije sistematično izhaja iz skupne perspektive, po kateri so slovenski Judje (in slovenski Romi kot druga poglobljena žrtev medvojne nacistične genocida) konstitutiven del slovenske nacije in njene zgodovine. Projekt je s svojim programom dela na območjih, kjer je bila judovska populacija pred 2. svetovno vojno najštevilnejša in hkrati socialnoekonomsko najbolj vplivna, dopolnil bistven del te historiografije in historične sociologije na način, ki slovenskim judovskim študijam načrtuje bistvene konture bodočega raziskovanja. Tako je bil koncipiran tudi zgoraj opisani zbornik Slovenski Judje: zgodovina in holokavst (2012), ki je hkrati najbolj izčpen definitivni vir za zgodovino slovenskih Judov in programski vir za nadaljnje znanstveno raziskovanje.

ANG

Despite the rather non-systemic support on the part of Slovenian national science agencies, the Slovenian Jewish and Holocaust studies are currently among the most prolific in the national social sciences and humanities, notably historiography. Two reasons can be cited: the heightened interest in studying the post-WWII regime in general; and the recent new obligations of the state of Slovenia as EU Member State which include the obligation of systematic Holocaust remembrance, research and education. The instigations from the scientific community itself, however, are based in the fact that a critical portion of the national public, as well as social scientists recognised the fact that the process of de-fascistisation of Slovenia never seriously begun, failing to do so also following the state independence due to many interferences of conservative ideologies. The past 15 years have seen the formation of an excellent group of scientists and researchers in the Slovenian Jewish and Holocaust studies that share a common premise: that the Slovenian Jews (and Slovenian Romany who were the second most targeted group of the Nazi genocide in Europe) are a constituent part of the Slovenian nation and its history.

The project has, with its research into the geographical areas of Štajersko and Prekmurje where the majority of pre-WWII Jewish population resided and was at the same time most influential in socio-economic terms, with its results decidedly contributed to this historiography and historic anthropology in a way that provided also the contours of future research. The book Slovenian Jews: history and holocaust (2012) where the majority of first results were published represents both the definitive source for the history of Slovenian Jewry, and a programmatic source for further research.

10.2. Pomen za razvoj Slovenije¹¹

SLO

Projektni sodelavci so s svojim delom odločilno pripomogli tako k stalnemu članstvu Republike Slovenije v IHRA, kot tudi odločilno sodelovali pri pripravi prvih učnih gradiv o holokavstu na slovenskih ozemljih, ki je namenjen otrokom in mladini v osnovni in srednji šoli. Oboje spada med temeljne obveze Slovenije kot članice Evropske unije.

Projekt je s svojim delom in objavo rezultatov tudi konsolidiral slovenske judovske študije in študije holokavsta, s čimer je slovensko znanost uveljavil tudi v teh dveh mednarodnih znanstvenih področjih.

Projekt je s tem tudi pripomogel k preseganju družbeno škodljivih ideologij avtohtonizma in etnične ekskluzivnosti, ki jih je še posebej kriza od leta 2008 decidirano izpostavila kot razvojno močno zaviralne na povsem neposreden način, v polju državnih politik in državnega gospodarstva.

ANG

Researchers on the project have, with their excellent work, helped the Republic of Slovenia to gain permanent membership in the IHRA, and contributed in large portion to the production of first educational materials on the Holocaust in Slovenia for primary and secondary school children and youth. Both are key obligations of Slovenia as an EU Member State.

The project has, with its research results and the manner of primary publication of its results, consolidated the field of Jewish and Holocaust studies in Slovenia, thus bringing them into the international scientific arena.

The project also contributed to the surpassing of socially damaging ideologies of autochthonism and ethnic exclusivism which were undeniably exposed especially since the onset of the 2008 crisis as directly harmful to social and economic, as well as political development.

11. Samo za aplikativne projekte in podoktorske projekte iz gospodarstva!

Označite, katerega od navedenih ciljev ste si zastavili pri projektu, katere konkretne rezultate ste dosegli in v kakšni meri so doseženi rezultati uporabljeni

Cilj		
F.01	Pridobitev novih praktičnih znanj, informacij in veščin	
	Zastavljen cilj	☐ DA ☐ NE
	Rezultat	
	Uporaba rezultatov	
F.02	Pridobitev novih znanstvenih spoznanj	
	Zastavljen cilj	☐ DA ☐ NE
	Rezultat	
	Uporaba rezultatov	
F.03	Večja usposobljenost raziskovalno-razvojnega osebja	
	Zastavljen cilj	☐ DA ☐ NE
	Rezultat	
	Uporaba rezultatov	
F.04	Dvig tehnološke ravni	
	Zastavljen cilj	☐ DA ☐ NE
	Rezultat	
	Uporaba rezultatov	
F.05	Sposobnost za začetek novega tehnološkega razvoja	
	Zastavljen cilj	☐ DA ☐ NE
	Rezultat	
	Uporaba rezultatov	
F.06	Razvoj novega izdelka	
	Zastavljen cilj	☐ DA ☐ NE
	Rezultat	
	Uporaba rezultatov	
F.07	Izboljšanje obstoječega izdelka	
	Zastavljen cilj	☐ DA ☐ NE
	Rezultat	
	Uporaba rezultatov	
F.08	Razvoj in izdelava prototipa	
	Zastavljen cilj	☐ DA ☐ NE

	Rezultat	
	Uporaba rezultatov	
F.09	Razvoj novega tehnološkega procesa oz. tehnologije	
	Zastavljen cilj	☐ DA ☐ NE
	Rezultat	
	Uporaba rezultatov	
F.10	Izboljšanje obstoječega tehnološkega procesa oz. tehnologije	
	Zastavljen cilj	☐ DA ☐ NE
	Rezultat	
	Uporaba rezultatov	
F.11	Razvoj nove storitve	
	Zastavljen cilj	☐ DA ☐ NE
	Rezultat	
	Uporaba rezultatov	
F.12	Izboljšanje obstoječe storitve	
	Zastavljen cilj	☐ DA ☐ NE
	Rezultat	
	Uporaba rezultatov	
F.13	Razvoj novih proizvodnih metod in instrumentov oz. proizvodnih procesov	
	Zastavljen cilj	☐ DA ☐ NE
	Rezultat	
	Uporaba rezultatov	
F.14	Izboljšanje obstoječih proizvodnih metod in instrumentov oz. proizvodnih procesov	
	Zastavljen cilj	☐ DA ☐ NE
	Rezultat	
	Uporaba rezultatov	
F.15	Razvoj novega informacijskega sistema/podatkovnih baz	
	Zastavljen cilj	☐ DA ☐ NE
	Rezultat	
	Uporaba rezultatov	
F.16	Izboljšanje obstoječega informacijskega sistema/podatkovnih baz	
	Zastavljen cilj	☐ DA ☐ NE
	Rezultat	
	Uporaba rezultatov	

F.17	Prenos obstoječih tehnologij, znanj, metod in postopkov v prakso	
	Zastavljen cilj	☐ DA ☐ NE
	Rezultat	
	Uporaba rezultatov	
F.18	Posredovanje novih znanj neposrednim uporabnikom (seminarji, forumi, konference)	
	Zastavljen cilj	☐ DA ☐ NE
	Rezultat	
	Uporaba rezultatov	
F.19	Znanje, ki vodi k ustanovitvi novega podjetja ("spin off")	
	Zastavljen cilj	☐ DA ☐ NE
	Rezultat	
	Uporaba rezultatov	
F.20	Ustanovitev novega podjetja ("spin off")	
	Zastavljen cilj	☐ DA ☐ NE
	Rezultat	
	Uporaba rezultatov	
F.21	Razvoj novih zdravstvenih/diagnostičnih metod/postopkov	
	Zastavljen cilj	☐ DA ☐ NE
	Rezultat	
	Uporaba rezultatov	
F.22	Izboljšanje obstoječih zdravstvenih/diagnostičnih metod/postopkov	
	Zastavljen cilj	☐ DA ☐ NE
	Rezultat	
	Uporaba rezultatov	
F.23	Razvoj novih sistemskih, normativnih, programskih in metodoloških rešitev	
	Zastavljen cilj	☐ DA ☐ NE
	Rezultat	
	Uporaba rezultatov	
F.24	Izboljšanje obstoječih sistemskih, normativnih, programskih in metodoloških rešitev	
	Zastavljen cilj	☐ DA ☐ NE
	Rezultat	
	Uporaba rezultatov	
F.25	Razvoj novih organizacijskih in upravljaljskih rešitev	
	Zastavljen cilj	☐ DA ☐ NE

	Rezultat	
	Uporaba rezultatov	
F.26	Izboljšanje obstoječih organizacijskih in upravljavskih rešitev	
	Zastavljen cilj	☐ DA ☐ NE
	Rezultat	
	Uporaba rezultatov	
F.27	Prispevek k ohranjanju/varovanje naravne in kulturne dediščine	
	Zastavljen cilj	☐ DA ☐ NE
	Rezultat	
	Uporaba rezultatov	
F.28	Priprava/organizacija razstave	
	Zastavljen cilj	☐ DA ☐ NE
	Rezultat	
	Uporaba rezultatov	
F.29	Prispevek k razvoju nacionalne kulturne identitete	
	Zastavljen cilj	☐ DA ☐ NE
	Rezultat	
	Uporaba rezultatov	
F.30	Strokovna ocena stanja	
	Zastavljen cilj	☐ DA ☐ NE
	Rezultat	
	Uporaba rezultatov	
F.31	Razvoj standardov	
	Zastavljen cilj	☐ DA ☐ NE
	Rezultat	
	Uporaba rezultatov	
F.32	Mednarodni patent	
	Zastavljen cilj	☐ DA ☐ NE
	Rezultat	
	Uporaba rezultatov	
F.33	Patent v Sloveniji	
	Zastavljen cilj	☐ DA ☐ NE
	Rezultat	
	Uporaba rezultatov	
F.34	Svetovalna dejavnost	

	Zastavljen cilj	☐ DA ☐ NE
	Rezultat	
	Uporaba rezultatov	
F.35	Drugo	
	Zastavljen cilj	☐ DA ☐ NE
	Rezultat	
	Uporaba rezultatov	

Komentar

--

12. Samo za aplikativne projekte in podoktorske projekte iz gospodarstva!
Označite potencialne vplive oziroma učinke vaših rezultatov na navedena področja

	Vpliv	Ni vpliva	Majhen vpliv	Srednji vpliv	Velik vpliv	
G.01	Razvoj visokošolskega izobraževanja					
G.01.01.	Razvoj dodiplomskega izobraževanja	☐	☐	☐	☐	
G.01.02.	Razvoj podiplomskega izobraževanja	☐	☐	☐	☐	
G.01.03.	Drugo:	☐	☐	☐	☐	
G.02	Gospodarski razvoj					
G.02.01	Razširitev ponudbe novih izdelkov/storitev na trgu	☐	☐	☐	☐	
G.02.02.	Širitev obstoječih trgov	☐	☐	☐	☐	
G.02.03.	Znižanje stroškov proizvodnje	☐	☐	☐	☐	
G.02.04.	Zmanjšanje porabe materialov in energije	☐	☐	☐	☐	
G.02.05.	Razširitev področja dejavnosti	☐	☐	☐	☐	
G.02.06.	Večja konkurenčna sposobnost	☐	☐	☐	☐	
G.02.07.	Večji delež izvoza	☐	☐	☐	☐	
G.02.08.	Povečanje dobička	☐	☐	☐	☐	
G.02.09.	Nova delovna mesta	☐	☐	☐	☐	
G.02.10.	Dvig izobrazbene strukture zaposlenih	☐	☐	☐	☐	
G.02.11.	Nov investicijski zagon	☐	☐	☐	☐	
G.02.12.	Drugo:	☐	☐	☐	☐	
G.03	Tehnološki razvoj					
G.03.01.	Tehnološka razširitev/posodobitev dejavnosti	☐	☐	☐	☐	
G.03.02.	Tehnološko prestrukturiranje dejavnosti	☐	☐	☐	☐	
G.03.03.	Uvajanje novih tehnologij	☐	☐	☐	☐	
G.03.04.	Drugo:	☐	☐	☐	☐	

G.04	Družbeni razvoj					
G.04.01.	Dvig kvalitete življenja	☐	☐	☐	☐	
G.04.02.	Izboljšanje vodenja in upravljanja	☐	☐	☐	☐	
G.04.03.	Izboljšanje delovanja administracije in javne uprave	☐	☐	☐	☐	
G.04.04.	Razvoj socialnih dejavnosti	☐	☐	☐	☐	
G.04.05.	Razvoj civilne družbe	☐	☐	☐	☐	
G.04.06.	Drugo:	☐	☐	☐	☐	
G.05.	Ohranjanje in razvoj nacionalne naravne in kulturne dediščine in identitete	☐	☐	☐	☐	
G.06.	Varovanje okolja in trajnostni razvoj	☐	☐	☐	☐	
G.07	Razvoj družbene infrastrukture					
G.07.01.	Informacijsko-komunikacijska infrastruktura	☐	☐	☐	☐	
G.07.02.	Prometna infrastruktura	☐	☐	☐	☐	
G.07.03.	Energetska infrastruktura	☐	☐	☐	☐	
G.07.04.	Drugo:	☐	☐	☐	☐	
G.08.	Varovanje zdravja in razvoj zdravstvenega varstva	☐	☐	☐	☐	
G.09.	Drugo:	☐	☐	☐	☐	

Komentar

--

13.Pomen raziskovanja za sofinancerje¹²

	Sofinancer		
1.	Naziv		
	Naslov		
	Vrednost sofinanciranja za celotno obdobje trajanja projekta je znašala:		EUR
	Odstotek od utemeljenih stroškov projekta:		%
	Najpomembnejši rezultati raziskovanja za sofinancerja	Šifra	
	1.		
	2.		
	3.		
	4.		
	5.		
Komentar			
Ocena			

14.Izjemni dosežek v letu 2012¹³

14.1. Izjemni znanstveni dosežek

Prispevki v enoti so razdeljeni v štiri tematske sklope, zapovrstjo: Judje v slovenskem historičnem prostoru, ki prinaša tri poglavja iz medievalistike; drugi del z naslovom Razrast antisemitizma, ki prinaša dva prispevka iz zgodovine antisemitizma tekom 19. in zgodnjega 20. stoletja na slovenskem ozemlju. Tretji del zbornika je naslovljen Genocid in prinaša tri prispevke, ki sistematično pregledujejo potek holokavsta na današnjih slovenskih ozemljih ter nemudne posledice po vojni. Četrty del z naslovom Žrtve in preživeli po letu 1945 prinaša tri orise povojnega ravnanja z Judi v Sloveniji in usode preživelih, zaključni sestavek v tem delu in v celotni knjigi pa prinaša oris metodologije retrospektivne projekcije, ki jo je projektna skupina razvila na projektu.

Knjigo sta skupaj založila Singagoga Maribor in ZRC SAZU.

Informativni javni vir: <http://www.sta.si/vest.php?id=1804287>

Dosežek je priložen v zahtevanem in predpisanem formatu .ppt diapozitiva.

14.2. Izjemni družbeno-ekonomski dosežek

Učno gradivo Dežela senc je bilo za uporabo pri pouku zgodovine v slovenskih osnovnih in tudi srednjih šolah. V prvem delu so predstavljene zgodovinske razmere, ki so vodile do antisemitizma in holokavsta v Evropi, v drugem pa so podrobneje predstavljene slovenske razmere. Podrobneje je opisana izkušnja preživele interniranke Erike Fürst.

Razprava Po robovih spomina prinaša besedilo, razdeljeno na dva dela, in sicer opis priprav in izvedbo »največjega organiziranega zločina v zgodovini civilizacije« ter predstavitev prizorišč tega zločina na slovenskih tleh.

Obe publikaciji sta bili objavljeni tudi v angleški različici. Obe publikaciji sta posledek sistematskega sodelovanja med projektom, o katerem tukaj poročam, in projektom financiranja ITF, ki ga je sočasno izvajal ZRC SAZU.

Vir: <http://zalozba.zrc-sazu.si/p/1038>; <http://zalozba.zrc-sazu.si/p/1040>

Dosežek je priložen v zahtevanem in predpisanem formatu .ppt diapozitiva.

C. IZJAVE

Podpisani izjavljam/o, da:

- so vsi podatki, ki jih navajamo v poročilu, resnični in točni
- se strinjamo z obdelavo podatkov v skladu z zakonodajo o varstvu osebnih podatkov za potrebe ocenjevanja ter obdelavo teh podatkov za evidence ARRS
- so vsi podatki v obrazcu v elektronski obliki identični podatkom v obrazcu v pisni obliki
- so z vsebino zaključnega poročila seznanjeni in se strinjajo vsi soizvajalci projekta

Podpisi:

*zastopnik oz. pooblaščen oseba
raziskovalne organizacije:*

in

vodja raziskovalnega projekta:

Alma Mater Europaea - Evropsko
središče Maribor

Irena Šumi

ŽIG

Kraj in datum:

Maribor,	26.3.2013
----------	-----------

Oznaka prijave: ARRS-RPROJ-ZP-2013/288

¹ Opredelite raziskovalno področje po klasifikaciji FOS 2007 (Fields of Science). Prevajalna tabela med raziskovalnimi področji po klasifikaciji ARRS ter po klasifikaciji FOS 2007 (Fields of Science) s kategorijami WOS (Web of Science) kot podpodročji je dostopna na spletni strani agencije (<http://www.rrs.gov.si/sl/gradivo/sifranti/preslik-vpp-fos-wos.asp>). [Nazaj](#)

² Napišite povzetek raziskovalnega projekta (največ 3.000 znakov v slovenskem in angleškem jeziku) [Nazaj](#)

³ Napišite kratko vsebinsko poročilo, kjer boste predstavili raziskovalno hipotezo in opis raziskovanja. Navedite ključne ugotovitve, znanstvena spoznanja, rezultate in učinke raziskovalnega projekta in njihovo uporabo ter sodelovanje s tujimi partnerji. Največ 12.000 znakov vključno s presledki (približno dve strani, velikost pisave 11). [Nazaj](#)

⁴ Realizacija raziskovalne hipoteze. Največ 3.000 znakov vključno s presledki (približno pol strani, velikost pisave 11) [Nazaj](#)

⁵ V primeru bistvenih odstopanj in sprememb od predvidenega programa raziskovalnega projekta, kot je bil zapisan v predlogu raziskovalnega projekta oziroma v primeru sprememb, povečanja ali zmanjšanja sestave projektne skupine v zadnjem letu izvajanja projekta, napišite obrazložitev. V primeru, da sprememb ni bilo, to navedite. Največ 6.000 znakov vključno s presledki (približno ena stran, velikost pisave 11). [Nazaj](#)

⁶ Navedite znanstvene dosežke, ki so nastali v okviru tega projekta. Raziskovalni dosežek iz obdobja izvajanja projekta (do oddaje zaključnega poročila) vpišete tako, da izpolnite COBISS kodo dosežka – sistem nato sam izpolni naslov objave, naziv, IF in srednjo vrednost revije, naziv FOS področja ter podatek, ali je dosežek uvrščen v A" ali A'. [Nazaj](#)

⁷ Navedite družbeno-ekonomske dosežke, ki so nastali v okviru tega projekta. Družbeno-ekonomski rezultat iz obdobja izvajanja projekta (do oddaje zaključnega poročila) vpišete tako, da izpolnite COBISS kodo dosežka – sistem nato sam izpolni naslov objave, naziv, IF in srednjo vrednost revije, naziv FOS področja ter podatek, ali je dosežek uvrščen v A" ali A'.

Družbeno-ekonomski dosežek je po svoji strukturi drugačen kot znanstveni dosežek. Povzetek znanstvenega dosežka je praviloma povzetek bibliografske enote (članka, knjige), v kateri je dosežek objavljen.

Povzetek družbeno-ekonomskega dosežka praviloma ni povzetek bibliografske enote, ki ta dosežek dokumentira, ker je dosežek sklop več rezultatov raziskovanja, ki je lahko dokumentiran v različnih bibliografskih enotah. COBISS ID zato ni enoznačen, izjemoma pa ga lahko tudi ni (npr. prehod mlajših sodelavcev v gospodarstvo na pomembnih raziskovalnih nalogah, ali ustanovitev podjetja kot rezultat projekta ... - v obeh primerih ni COBISS ID). [Nazaj](#)

⁸ Navedite rezultate raziskovalnega projekta iz obdobja izvajanja projekta (do oddaje zaključnega poročila) v primeru, da katerega od rezultatov ni mogoče navesti v točkah 7 in 8 (npr. ker se ga v sistemu COBISS ne vodi). Največ 2.000 znakov, vključno s presledki. [Nazaj](#)

⁹ Pomen raziskovalnih rezultatov za razvoj znanosti in za razvoj Slovenije bo objavljen na spletni strani: <http://sicris.izum.si/> za posamezen projekt, ki je predmet poročanja [Nazaj](#)

¹⁰ Največ 4.000 znakov, vključno s presledki [Nazaj](#)

¹¹ Največ 4.000 znakov, vključno s presledki [Nazaj](#)

¹² Rubrike izpolnite / prepisite skladno z obrazcem "izjava sofinancerja" <http://www.rrs.gov.si/sl/progproj/rproj/gradivo/>, ki ga mora izpolniti sofinancer. Podpisan obrazec "Izjava sofinancerja" pridobi in hrani nosilna raziskovalna organizacija – izvajalka projekta. [Nazaj](#)

¹³ Navedite en izjemni znanstveni dosežek in/ali en izjemni družbeno-ekonomski dosežek raziskovalnega projekta v letu 2012 (največ 1000 znakov, vključno s presledki). Za dosežek pripravite diapozitiv, ki vsebuje sliko ali drugo slikovno gradivo v zvezi z izjemnim dosežkom (velikost pisave najmanj 16, približno pol strani) in opis izjemnega dosežka (velikost pisave 12, približno pol strani). Diapozitiv/-a priložite kot priponko/-i k temu poročilu. Vzorec diapozitiva je objavljen na spletni strani ARRS <http://www.rrs.gov.si/sl/gradivo/>, predstavitev dosežkov za pretekla leta pa so objavljena na spletni strani <http://www.rrs.gov.si/sl/analize/dosez/>. [Nazaj](#)

Obrazec: ARRS-RPROJ-ZP/2013 v1.00

01-0A-E1-DE-C2-B8-41-B0-D4-EC-5C-11-77-77-5E-AD-90-B8-AE-DD

ANTROPOLOGIJA, ZGODOVINA

Področje:

Dosežek 2: Slovenski Judje: zgodovina in holokavst (Irena Šumi, Hannah Starman, ur.).

Vir: <http://www.sta.si/vest.php?id=1804287>

Notranja naslovnica zbornika in kazalo vsebine

SINAGOGA
CENTER JUDOVSKO KULTURNE
DEDIŠČINE SINAGOGA MARIBOR

Slovenski JUDJE

Zgodovina in HOLOKAVST

Pregled raziskovalnih tematik

Uredili:
Irena Šumi in Hannah Starman

Maribor 2012

Trg ob sinagogi v središčni ulici, stanje pred požarom obsojenih del (Arhiv Sinagoga Maribor, Dokumentacija ZVIKD Maribor)

Vsebina

Marjan Tolj	5
Knjiga na poti	
Irena Šumi, Hannah Starman	10
Uvod: beseda urednic	
Irena Šumi	14
Naloge za mladost: preučevanje Judov v Sloveniji	
Prvi del	27
Judje v slovenskem historičnem prostoru	
Marjan Tolj	29
Judje na Slovenskem do druge svetovne vojne	
Klemen Jelinčič Bostja	49
Judje v sindikalnem Mariboru	
Borut Hajdinjak	60
Judje vrednovevrednega Proja	
Drugi del	87
Razrast antisemitizma	
Andrej Pančur	89
Slovenski antisemitizem in protijudovski črtni na Slovenskem v letu 1885	
Marko Zajc	108
Judi kot Nemci, liberalci, kapitalisti: o slovenskem antisemitizmu v zadnjih desetletjih ljubiteljske monarhije	
Tretji del	119
Genocid	
Renato Podbernik	121
Prehajanje Judov na Grčičem med drugo svetovno vojno	
Borut Hajdinjak	133
Holokavst med judovskimi in baltskimi evreji. Družina Singer in Kohnstein in Maribor	

Irena Šumi, Oto Luthar	241
Holokavst kot oseba in skupina zločinca preživljanja in Prekmurja	
Četrti del	281
Žrtve in preživeli po letu 1945	
Renato Podbernik, Damjan Hancič	283
Povojna izguba judovskega prostora	
Hannah Starman	299
Boj za preostanek lastnine: zgodba Yoda Shachara	
Danilo Josipovič, Irena Šumi	344
Socialni in kulturno-ekonomski prostor pred in po holokavstni zgodovini in projekcije za Prekmurje	
Poklebi o artozih	375
Bibliografija	377

Zbornik z naslovom Slovenski Judje sestoji iz izvirnih študij 16 slovenskih specialistov za judovske študije in študije holokavsta in je prinesel prve objave s projekta v štirih enotah (Šumi; Šumi; Šumi in Luthar; Josipovič in Šumi), hkrati pa je zbornik tematsko in vsebinsko oblikovan tako, da predstavlja definitivni vir za zgodovino slovenskih Judov. Prispevki so razdeljeni v štiri tematske sklope, zapovrstjo: **Judje v slovenskem historičnem prostoru**, ki prinaša tri poglavja iz medievalistike; drugi del z naslovom **Razrast antisemitizma**, ki prinaša dva prispevka iz zgodovine antisemitizma tekom 19. in zgodnjega 20. stoletja na slovenskem ozemlju. Tretji del zbornika je naslovljen **Genocid** in prinaša tri prispevke, ki sistematično pregledujejo potek holokavsta na današnjih slovenskih ozemljih ter nemudne posledice po vojni. Četrti del z naslovom **Žrtve in preživeli po letu 1945** prinaša tri orise povojnega ravnanja z Judi v Sloveniji in usode preživelih, zaključni sestavek v tem delu in v celotni knjigi pa prinaša oris metodologije retrospektivne projekcije, ki jo je projektna skupina razvila na projektu. Knjigo sta skupaj založila Singagoga Maribor in ZRC SAZU.

ANTROPOLOGIJA, ZGODOVINA

Področje: šifra in naziv področja

Dosežek 1: Učno gradivo in razprave o holokavstu na slovenskih ozemljih Vir: ZRC SAZU

Objave učnih gradiv o holokavstu in spremljevalna razprava

Učno gradivo **Dežela senc** je berilo za uporabo pri pouku zgodovine v slovenskih osnovnih in tudi srednjih šolah. V prvem delu so predstavljene zgodovinske razmere, ki so vodile do antisemitizma in holokavsta v Evropi, v drugem pa so podrobneje predstavljene slovenske razmere. Podrobneje je opisana izkušnja preživele interniranke Erike Fürst.

Razprava **Po robovih spomina** prinaša besedilo, razdeljeno na dva dela, in sicer opis priprav in izvedbo »največjega organiziranega zločina v zgodovini civilizacije« ter predstavitev prizorišč tega zločina na slovenskih tleh. V prvem delu avtor osvetli okoliščine, zaradi katerih je do holokavsta in genocida nad slovanskimi narodi sploh prišlo oziroma zakaj in kako sta iz obrobnih ekstremističnih fašističnih in nacističnih idej vzniknila kar dva totalitarna imperija in kako sta človeštvo pripeljala do največje katastrofe v zgodovini. V drugem delu je podrobno predstavljeno dogajanje na slovenskih tleh, s poudarkom na Prekmurju, kjer so do leta 1944 delovale tri dobro organizirane in za pokrajino izjemno pomembne judovske skupnosti.

Obe publikaciji sta bili objavljeni tudi v angleški različici.

<http://zalozba.zrc-sazu.si/p/1038>; <http://zalozba.zrc-sazu.si/p/1040>